

Designing and validation of media literacy curriculum for parents with primary school students Reza Jafari Harandi¹, Susan Bahrami²¹ Associate Professor in Educational Sciences Department, Literature & Human Sciences Faculty, University of Qom, Qom, Iran.² Assistant Professor in Educational Sciences Department, Literature & Human Sciences Faculty, University of Qom, Qom, Iran.**Abstract**

The aim of this research was to design and validate a media literacy curriculum for parents of elementary school students. The study employed qualitative and synthesis research methods, focusing on reference texts related to media literacy education for children. In order to verify the validity of the findings, 10 experts in curriculum planning, primary education and communication in Isfahan were selected purposefully. Lawshe's method was used to assess the content validity of the curriculum components ($CVR > 0.6$) and the developed program ($CVR = 0.926$). The results indicated that the program's overall goal is to enhance children's media literacy through parental involvement. This was pursued through the specific objectives of increasing parents' media literacy and equipping them with a model for teaching media literacy to children. The program content includes familiarity with various media, developing parents' media skills (Including critical understanding, ability to analyze, evaluate, group, infer, compare, combine and summarize), content production, media use, communication skills, and addressing issues like cyberbullying and Internet addiction. The program also provides a model for teaching media literacy to children. Learning-teaching strategies were identified as dialogue-oriented, cooperative/ interactive, and empathetic. The evaluation process consisted of assessing parents' prior media knowledge and children's media literacy which is done with a questionnaire. Grouping was based on parent-child pairs, primarily for evaluation purposes. The program also recommended media literacy-based films and books as resources. This curriculum is intended to be delivered over one semester in elementary schools for parents.

Key words: curriculum, media literacy, parents, student, elementary school, synthesis.

طراحی و اعتبارسنجی برنامه درسی سواد رسانه‌ای برای والدین دانش آموزان ابتداییرضا جعفری هرندی¹، سوسن بهرامی²*¹ دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه قم، قم، ایران.² استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه قم، قم، ایران.**چکیده**

هدف از این پژوهش طراحی و اعتبارسنجی برنامه درسی سواد رسانه‌ای برای والدین دانش آموزان ابتدایی بود. پژوهش به روش کیفی و سنتز پژوهی انجام شد. جامعه شامل متون مرجع در حوزه آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان بود. بر این اساس 51 منبع به شیوه هدفمند و بر اساس اشباع نظری انتخاب شدند. به منظور تأیید اعتبار یافته‌ها، 10 نفر از متخصصان برنامه‌ریزی درسی، آموزش ابتدایی و ارتباطات شهر اصفهان به صورت هدفمند انتخاب شدند. با روش لاوشه، نسبت‌روایی محتوایی برای مؤلفه‌ها ($CVR > 0.6$) و برنامه تدوین شده ارزیابی شد ($CVR = 0.926$). نتایج نشان داد هدف کلی این برنامه، ارتقاء سواد رسانه‌ای کودکان به واسطه والدین بود که با اهداف جزئی افزایش سواد رسانه‌ای والدین و تجهیز والدین به الگوی آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان دنبال شد. محتوای این برنامه شامل آشنایی با رسانه، پرورش مهارت‌های رسانه‌ای والدین (شامل درک انتقادی، توانایی تجزیه و تحلیل، ارزشیابی، گروه‌بندی، استقراء، قیاس، ترکیب و خلاصه‌سازی)، آموزش تولید محتوا و استفاده از رسانه، آموزش مهارت‌های ارتباطی، آشنایی و مواجهه با قلدری و اعتیاد به اینترنت، ارائه الگوی آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان بود. راهبردهای یادگیری-یاددهی گفت‌وگومحور، مشارکتی/ تعاملی و همدلانه تعیین شد. ارزشیابی در دو بخش ارزیابی اطلاعات قبلی والدین و ارزیابی سواد رسانه‌ای کودکان بود که با پرسشنامه انجام می‌شود. گروه‌بندی بر اساس والد-کودک و صرفاً برای ارزیابی انجام پذیرفت. فیلم‌ها و کتاب‌های مبتنی بر سواد رسانه‌ای از منابع این برنامه بودند. لازم است این برنامه در یک نیم‌سال و در مدارس دوره ابتدایی برای والدین ارائه شود.

کلید واژه‌ها: برنامه درسی، سواد رسانه‌ای، دانش آموز، دوره ابتدایی، والدین.

مقدمه

با ظهور و گسترش انقلاب تکنولوژیک در دهه 1980، جهان وارد مرحله جدیدی شد که در آن رسانه‌ها (Media) ضمن تکامل و تنوع بخشیدن، به یکی از اجزای اصلی جوامع بشری تبدیل شدند (Buckingham, 2020). در واقع هرچه زمان می‌گذرد تأثیر رسانه‌ها بر تربیت انسان‌ها بیشتر می‌شود (Torkzadeh Et al, 2018). هرچند دسترسی به رسانه‌ها، مزیت‌هایی را به همراه دارد (Goodyear & Armour, 2019)؛ اما افزایش استفاده مدیریت نشده از آن، می‌تواند منجر به آسیب‌پذیری شود و این آسیب‌پذیری در کنار عدم توان پردازش دریافت‌ها و ادراک نادرست اطلاعات می‌تواند مشکلات بسیاری را در حوزه‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی بیافریند (Barrett-Maitland & Lynch, 2020).

در میان کاربران رسانه، کودکان و نوجوانان، اغلب به‌عنوان کاربران مشتاق رسانه و از آسیب‌پذیرترین اقشار محسوب می‌شوند (De Leyn Et al, 2021)؛ چراکه در دهه گذشته استفاده از رسانه در بین این گروه، روند رو به رشدی داشته و دلیل آن، افزایش استفاده از تلفن همراه بوده است؛ به‌طوری که تقریباً سه چهارم از کودکان و نوجوانان امروزه صاحب یک تلفن هوشمند هستند که دسترسی به اینترنت و پخش تلویزیونی/فیلم‌ها را امکان‌پذیر می‌کند (Bozzola Et al, 2022). همچنین همه‌گیری کرونا از عللی است که روند رو به رشد میزان استفاده از رسانه‌ها را باعث شده است (Mesce Et al, 2022). بنابراین دغدغه بسیاری از والدین، نوعی نظارت بر نحوه استفاده فرزندانشان از رسانه‌ها است؛ چراکه اثرات نامناسب و منفی آن، می‌تواند نوع جدیدی از مناسبات اجتماعی را پی‌ریزی کند که پیامد این نوع از مناسبات، بسط ارتباطات میان‌کنشی، کم‌حرکی اجتماعی و انزوا است (Torkzadeh Et al, 2018)؛ در این زمینه دو روش معرفی شده است؛ روش اول، سانسور و دور کردن همه فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی از دسترس آنان است که با توجه به پیشرفت‌های سریع و حتی غیرقابل

پیش‌بینی در این حوزه و تجربه‌های گذشته، این شیوه برخورد، ناممکن و غیرمنطقی است (Salavatian Et al, 2014). روش دیگر، استفاده آگاهانه و فعال از رسانه‌ها به‌واسطه آموختن مجموعه‌ای از مهارت‌ها و دانش‌هایی است که کودکان و نوجوانان را به‌طور فعال برای قرار گرفتن در معرض رسانه‌ها آماده کند یا به‌عبارت دیگر افزودن نوعی درک متکی بر مهارت است که بر اساس آن بتوانند انواع رسانه و پیام‌های رسانه‌ای را بشناسند و آن‌ها را از یکدیگر تفکیک کنند که این اقدامات، تحت عنوان سواد رسانه‌ای (Media literacy) شناخته می‌شود (Buckingham, 2020). بنابراین می‌توان آموزش سواد رسانه‌ای (Media literacy training) را راهکاری مؤثر در این زمینه در نظر گرفت (Metwally Ramadan, 2022; Torkzadeh Et al, 2018).

آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان چندین هدف از جمله ایجاد تفکر خلاق، انتقادی و موشکافانه در مورد محتوا و عملکرد رسانه و نیز شناخت اشکال دیداری ارتباط با استفاده از آن، همراه با سایر مهارت‌های خواندن، نوشتن، گفتار و گوش دادن را دنبال می‌کند (Salarian Et al, 2018). Sanders (2014) معتقد است آموزش سواد رسانه‌ای علاوه بر یادگیری خواندن ظاهر پیام‌ها از رسانه‌های مختلف، به مخاطب خواندن خطوط نانوشته رسانه‌های مکتوب، تماشای برنامه‌های برنامه‌ریزی نشده یا گوش دادن به صداهای غیرپخش شده از رسانه‌های الکترونیکی را آموزش می‌دهد. این آموزش با توانمندسازی افراد برای درک نحوه عملکرد رسانه‌ها و چگونگی منطقی بودن آنها، شناخت ماهیت و تعیین اهداف تولید پیام‌های رسانه‌ای و بررسی آثار و تکنیک‌های رسانه‌های مختلف، پیامدهای منفی رسانه‌ها بر اقشار آسیب‌پذیر جامعه را کاهش می‌دهد (Bahadorikhosroshahi & Bargi, 2018).

هرچند مطالعات گسترده‌ای در زمینه سواد رسانه‌ای و الگوهای آموزش آن در داخل و خارج از کشور صورت گرفته است (Tran-Duong, 2023; Austin Et al, 2021; Motamedi Mohammadabadi Et al, 2021).

و دخالت والدین دارد. Mendoza (2019) نشان داد شیوه‌های مداخله والدین در استفاده فرزندان، کمک می‌کند تا کودکان نسبت به رسانه‌ها تفسیر و تفکر انتقادی داشته باشند.

در این رابطه، می‌توان به سند چشم‌انداز 1404 تحول آموزش و پرورش نیز اشاره کرد. بر اساس این سند، ارتقای جایگاه و نقش تربیتی خانواده و مشارکت اتربخش آن با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی، از گزاره‌های ارزشی است که در نهایت برای اجرای چنین برنامه‌ای آموزش و ارتقای مدیریت خانواده در استفاده مناسب از ابزار رسانه در محیط خانواده را تجویز شده است (Asadi, 2019). به این ترتیب با توجه به اهمیت والدین به عنوان منبع اصلی آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان، عدم دسترسی به برنامه‌ای جهت چگونگی ارائه دانش و مهارت‌های رسانه‌ای از سوی والدین به منظور ارتقاء سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره ابتدایی و با عنایت به اهمیت این سنین در استفاده از رسانه‌های سنتی و مدرن، این پژوهش با هدف طراحی و اعتبارسنجی برنامه درسی سواد رسانه‌ای برای والدین دانش‌آموزان ابتدایی انجام شد. لذا با توجه به آنچه بیان شد تحقیق حاضر به منظور پاسخگویی به این پرسش زیر است که برنامه درسی سواد رسانه‌ای برای والدین دانش‌آموزان ابتدایی چگونه است؟

روش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر چگونگی گردآوری داده‌ها، در گروه پژوهش‌های کیفی قرار دارد که در دو مرحله انجام گرفت. در بخش اول پژوهش با توجه به آنکه بیش از 100 پژوهش معتبر و مرتبط با موضوع پژوهش در دسترس بود، از روش سنتز پژوهی بر اساس مدل قیاس و مبتنی بر الگوی کلاین استفاده شد. نمونه مورد مطالعه شامل 51 منبع بود که به شیوه هدفمند انتخاب و توقف فرایند نمونه‌گیری، بر مبنای اشباع نظری بود. معیارهای ورود در این سنتز پژوهی شامل حیطه جغرافیایی (سراسر دنیا)، زبان گزارش‌های پژوهشی (انگلیسی و فارسی)، نوع سند (پژوهش‌هایی در حوزه

Ansari Et al, Hosseini Et al, 2021؛ 2022؛ Salarian Et al, 2018؛ 2019؛ با این حال پژوهش‌های اندکی آموزش سواد رسانه‌ای را در قالب برنامه درسی برای والدین مدنظر قرار داده‌اند (Metwally Ramadan, 2022). این در حالی است که مشخص شده آموزش سواد رسانه‌ای از سه منبع والدین، معلمان و همسالان صورت می‌پذیرد و هرچه فرزندان کوچک‌تر باشند، احتمال بیشتری وجود دارد که والدین منبع اصلی این آموزش باشند (Hipeli, 2019)؛ اما مسأله اصلی آن است که بسیاری از والدین در مورد اینکه آیا مهارت‌های لازم را برای راهنمایی فرزندانشان در این زمینه دارند و اینکه آیا می‌توانند فرزندان خود را به شکلی مناسب راهنمایی کنند یا خیر، مردد هستند (Feierabend Et al, 2016). به علاوه از آنجایی که کودکان و نوجوانان بخش عمده وقت خود را در خانواده سپری می‌کنند و با توجه به نقش خانواده در امر تعلیم و تربیت نسل جدید، نیاز است به این نهاد اجتماعی که به طور حتم می‌تواند تأثیرات فراوانی بر کودکان و نوجوانان داشته باشد، توجه ویژه‌ای شود (Asadi, 2019). در این زمینه پیشنهاد شده است که مدارس، مهارت‌ها و شیوه‌های صحیح آموزش سواد رسانه‌ای را در قالب برنامه درسی به والدین آموزش دهند و انجمن‌های اولیا و مربیان در زمینه آگاهی‌بخشی درباره آسیب‌های نوپدید فضای مجازی فعال گردند (Jafari, 2017؛ Akbarnetaj & Vaezadeh, 2021). معتقد است افزایش سطح سواد رسانه‌ای در بین والدین منجر به افزایش توانایی آنها در جهت‌دهی و مشاوره با توجه به انتخاب محتوای مؤثر مثبت برای فرزندانشان می‌شود که متناسب با گروه‌های سنی، گرایش‌ها و تغییرات جسمی، هیجانی و شناختی آنها باشد. (Dezuanni & Notley, 2019) نیز بر جایگاه خانواده در مدیریت و کنترل فرزندان در استفاده از اینترنت تأکید نمودند. (De Pauw Et al, 2018) گزارش نمودند سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره ابتدایی ارتباط زیادی با وضعیت اجتماعی-اقتصادی

منابع معتبر و مقالات چاپ شده در مجلات با ضریب تأثیر بالا و دارای فرایند داوری برای مقاله‌ها، انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این مرحله، کتابخانه‌ای بود. به این منظور از فیش‌برداری استفاده شد. در مرحله بعد اطلاعات لازم از متون منتخب استخراج و با استفاده از تحلیل تم (کدگذاری باز، محوری و انتخابی) دسته‌بندی شدند. با توجه به جوانب مربوط به تحقیق و محدودیت‌های نرم‌افزارهای تحلیل کیفی (یکنواخت سازی رویکردهای تحلیل داده‌های کیفی، دادن امتیاز بیش از حد به کدگذاری، فاصله گرفتن محقق از داده‌ها)، تحلیل داده‌ها به صورت دستی انجام گرفت. پس مشخص شدن مؤلفه‌های استخراج شده، از متخصصان خواسته شد تا در مورد هر یک از مؤلفه‌های شناسایی شده در قالب پرسشنامه اعلام نظر کنند. در این بخش از پژوهش، روش گردآوری داده‌ها به روش میدانی و با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته بر اساس نه عنصر برنامه درسی بر اساس نظر کلاین (اهداف، محتوا، راهبردهای یادگیری-یاددهی، ارزشیابی، گروه‌بندی، منابع و امکانات مورد نیاز، زمان و مکان) و در طیف لیکرت سه درجه‌ای (بسیار ضروری، مفید و غیرضروری)، انجام شد. سپس با روش لاوشه، نسبت روایی محتوایی برای هر جزء ارزیابی شد. در این رابطه Ne تعداد متخصصانی است که به گزینه بسیار ضروری پاسخ داده‌اند و N تعداد کل متخصصان است. سپس برنامه درسی سواد رسانه‌ای دانش‌آموز دوره ابتدایی ویژه والدین ارائه شد.

$$CVR = \frac{n_e - N/2}{N/2}$$

یافته‌ها

در جدول 1 و 2، به ترتیب منابع استفاده شده داخلی و خارجی ارائه شده است.

آموزش سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی) که در یک مجله معتبر چاپ شده و دارای متن کامل بودند)، سال انتشار (سال‌های 1391 تا 1402 برای اسناد داخلی و سال‌های 2016 تا 2023 برای اسناد خارجی)، شرکت‌کنندگان در متون (دانش‌آموزان دوره ابتدایی) و روش‌شناسی (پژوهش‌های علمی) بود. در بخش دوم، جامعه پژوهش متخصصان حوزه علوم تربیتی دارای مدرک دکتری در رشته‌های برنامه‌ریزی درسی و آموزش دوره ابتدایی و متخصصان حوزه ارتباطات در سال 1402 بودند که به صورت هدفمند، 10 نفر از این متخصصان برای نمونه انتخاب شدند. تعداد این افراد بر پایه حداقل تعداد مورد نیاز برای ارزیابی اعتبار محتوایی بود (DeVon et al., 2007). ملاک‌های ورود، تمایل به شرکت در طرح پژوهش، داشتن اثر و یا تألیف در حوزه برنامه درسی دوره ابتدایی، عضویت در هیئت علمی دانشگاه‌های اصفهان بود.

به منظور اجرای پژوهش مقاله‌های مناسب در پایگاه‌های اطلاعاتی Taylor, Sage, Science Direct, Web of Science, ERIC, & Francis, Scopus و Google طبق بالاترین دسترسی در پایگاه داده‌های Books انتخاب شدند؛ از میان متون مرجع (n=4310) پس از چندین مرحله غربال‌گری شامل حذف پژوهش‌های تکراری یا نامرتبب پس از بررسی عناوین (n=2880)، بررسی چکیده (n=1308)، بررسی محتوا (n=207) و حذف پژوهش‌های نامرتبب، تعداد 51 پژوهش که از نظر محتوا، ارتباط بیشتری با موضوع داشتند و از کیفیت لازم برای شامل شدن در نمونه پژوهش، برخوردار بودند مورد واکاوی انتقادی قرار گرفتند. در این رابطه باید بیان نمود که در پژوهش حاضر، تمامی منابع انتخاب شده به عنوان نمونه از جمله

جدول 1. ویژگی‌های تحقیقات مورد بررسی (داخلی)

ردیف	پژوهشگر / پژوهشگران (سال)	عنوان پژوهش
1	Farzad (2023)	نقش سواد رسانه‌ای در آموزش ابتدایی
2	Taji & Dibai Saber (2023)	شناسایی مؤلفه‌های آموزش سواد رسانه‌ای و تحلیل جایگاه آن در اسناد بالادستی آموزش و پرورش
3	Eidi Najafabadi Et al (2022)	طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای پایه دوم ابتدایی و اعتبارسنجی آن
4	Ansari Et al (2021)	ویژگی‌های برنامه درسی آموزش سواد رسانه‌ای در دوره دوم ابتدایی
5	Hosseini Et al (2021)	مطالعه تطبیقی و طراحی الگوی مفهومی سواد رسانه‌ای مبتنی بر اسناد تحولی آموزش و پرورش
6	Ansari Et al (2020)	چیستی، چرایی و چگونگی آموزش سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی
7	Rahimi Et al (2020)	طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای ویژه دوره ابتدایی
8	Nabipour Et al (2019)	طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای برای مراکز تربیت معلم
9	Asadi (2019)	بررسی شیوه‌های مداخله والدین در استفاده فرزندان از رسانه‌ها
10	Karami (2019)	برنامه درسی و آموزش سواد رسانه‌ای: از درس مجزا تا محیط یادگیری کل‌نگر
15	Abedi Et al (2019)	اثربخشی روش یادگیری شخصی‌سازی شده مبتنی بر سبک‌های شناختی بر سواد رسانه‌ای
16	Et al (2019) Ansari	تبیین الگوی آموزش سواد رسانه‌ای برای دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی بر اساس اصول فبک
17	Taherpour & Korepez (2019)	آموزش سواد رسانه‌ای و تفکر انتقادی در آموزش و پرورش (ماهیت، ابعاد و مدل‌ها)
18	Salarian Et al (2018)	بررسی چگونگی آموزش سواد رسانه‌ای برای دانش‌آموزان اول ابتدایی
19	Saei Et al (2018)	مبانی طراحی نظام سواد رسانه‌ای برای مقابله با خبر جعلی
20	Mahmoudi Et al (2018)	بررسی آسیب‌ها و چالش‌های آموزش سواد رسانه‌ای در مدارس
21	Sharifi & Kerami Namivandi (2017)	بررسی ابعاد آموزش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی کشور
22	Maqsoodi & Vahed (2017)	معرفی چارچوبی شناختی برای طراحی و سنجش اثربخشی مداخله‌های ارتقاء مهارت‌های سواد رسانه‌ای اجتماعی
23	Mahmoudi (2017)	بررسی برنامه درسی دوره ابتدایی و متوسطه اول و دوم بر مبنای توجه به مؤلفه‌های سواد رسانه‌ای
24	Kiarsi & Kiarsi (2016)	واکاوای جایگاه سواد رسانه‌ای انتقادی در نظام آموزش و پرورش ایران
25	Hosseini Pakdehi, & Shabiri (2016)	آموزش سواد رسانه‌ای در فضای مجازی (مقایسه وبسایت مدیا سمارتس کانادا و وبسایت سواد رسانه‌ای ایران)
26	Ojagh (2016)	آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان
27	Taghizadeh (2016)	اثربخشی آموزش سواد رسانه‌ای بر دانش‌آموزان در شهر کرمان
28	Khaniki Et al (2015)	تبیین الگوی آموزش سواد رسانه‌ای در نظام آموزش و پرورش
29	Niazi (2015)	تأثیر برنامه آموزش سواد رسانه‌ای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر میزان آگاهی و تفکر انتقادی دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران
30	Niazi Et al (2015)	تأثیر آموزش سواد رسانه‌ای مبتنی بر فن آوری بر میزان آگاهی دانش‌آموزان
31	Taslimi & Kalateh Aghamohammadi (2014)	طراحی ساز و کار سیاست‌گذاری رسانه‌ای متأثر از رویکرد ارتقای سواد رسانه‌ای
32	Delavari Et al (2014)	مطالعه موردی اجرای طرح درس سواد رسانه‌ای برای دانش‌آموزان پایه چهارم

ابتدایی		
نیازسنجی برنامه آموزش سواد رسانه‌ای در مدارس	Taghizadeh and Asgharkia (2013)	33
سواد رسانه‌ای	Toloui (2011)	34
بررسی ضرورت آموزش سواد رسانه‌ای کودکان و نوجوانان از نگاه متخصصان آموزش و پرورش تهران	Dehghan Shad & Mahmoudi Kokandeh (2011)	35

جدول 2. ویژگی‌های تحقیقات مورد بررسی (خارجی)

Code	Authors	Title
1	Brooks (2023)	Passive Education, Passive Users: A Research-Informed Elementary Curriculum for Media Literacy, Surveillance, and Technology Engagement
2	O'Rourke & Miller (2022)	Improving children's wellbeing through media literacy education: An Irish study
3	Sarwatay et al (2021)	Media Literacy, Social Connectedness, and Digital Citizenship in India: Mapping Stakeholders on How Parents and Young People Navigate a Social World
4	Potter (2019)	Seven Skills of Media Literacy
5	Bilotserkovets et al (2021)	Fostering Media Literacy Skills in the EFL Virtual Classroom: A Case Study in the COVID-19 Lockdown Period
6	Celik et al (2021)	A model for understanding new media literacy: Epistemological beliefs and social media use
7	Kahne & Bowyer (2019)	Can media literacy education increase digital engagement in politics?
8	Chelysheva (2019)	Articles and Statements Media Literacy Education
9	Notley (2018)	Advancing children's news media literacy: learning from the practices and experiences of young Australians
10	Sekarasih et al (2018)	Effectiveness of a school-based media literacy curriculum in encouraging critical attitudes about advertising content and forms among boys and girls.
11	Tully & Vraga (2017)	Effectiveness of a news media literacy advertisement in partisan versus nonpartisan online media contexts
12	Kim (2017)	Korean bilingual children's conversations about gender in online books: a case study of critical media literacy in the United States
13	Ramsey (2017)	The Basic Course in Communication, Media Literacy, and the College Curriculum
14	Sekarasih et al (2016)	To guide or to be the sage: children's responses to varying facilitator prompts following a media literacy education curriculum in the United States
15	Alexander et al (2016)	Digital Literacy: An NMC Horizon Project Strategic Brief
16	(2016) Mason	McLuhan's challenge to critical media literacy: The City as Classroom textbook

در جدول 3، برنامه درسی سواد رسانه‌ای دانش‌آموز دوره ابتدایی ویژه والدین و ضریب توافق متخصصان در مورد هر جزء از این برنامه درسی ارائه شده است.

جدول 3. برنامه درسی سواد رسانه‌ای دانش‌آموز دوره ابتدایی ویژه والدین و ضریب توافق متخصصان

ضریب توافق	CVR	اجزای برنامه درسی	
100	1	ارتقاء سواد رسانه‌ای در دانش‌آموزان دوره ابتدایی	کلی
100	1	ارتقاء سواد رسانه‌ای شناختی والدین	اهداف
100	1	ارتقاء سواد رسانه‌ای نگرشی والدین	
100	1	ارتقاء سواد رسانه‌ای مهارتی والدین	
100	1	تجهیز والدین به الگوی آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان	
90	0/8	آشنایی با انواع رسانه و درک تأثیرات مثبت و منفی آنها	
100	1	توانایی شناخت و درک انتقادی	
100	1	توانایی تجزیه و تحلیل	
100	1	ارزشیابی	
100	1	گروه‌بندی	
100	1	استقراء	
100	1	قیاس	پرورش مهارت‌های رسانه‌ای والدین
100	1	ترکیب	
100	1	خلاصه سازی	
90	0/8	آموزش تولید محتوای رسانه‌ای مناسب	
100	1	آموزش استفاده مفید و صحیح از رسانه و کسب مهارت مقابله انتقادی	
90	0/8	آموزش مهارت‌های ارتباطی	
90	0/8	آشنایی با انواع قلدری و شیوه مواجهه با آن	
90	0/8	آشنایی با پدیده اعتیاد به اینترنت، فضای مجازی، اعتیاد به بازی و گوشی موبایل	
90	0/8	ارتقاء درک رسانه	
100	1	تقویت مهارت‌های خواندن	محتوا
80	0/6	آموزش استفاده از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای مختلف	گام اول: مصرف کارکردی
90	0/8	آموزش همدلی	
90	0/8	تقویت تفکر مراقبتی	
90	0/8	پرورش احساس تعهد و مسئولیت	
90	0/8	شرکت مشتاقانه در بحث‌ها و گفت‌گوی فعال	ارائه الگوی آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان در خانه
90	0/8	تحلیل و برآورد پیامدهای محتوای رسانه	
90	0/8	پاداش‌دهی به نقد و پرسشگری مداوم از رسانه	
90	0/8	پرورش قابلیت نمونه‌گیری	گام دوم: مصرف انتقادی
90	0/8	تشویق به بازترکیب و مقایسه محتوای رسانه‌ای	
90	0/8	بررسی انتقادی محتوای رسانه	
90	0/8	درخواست برای ارزشیابی محتوای رسانه	
90	0/8	آموزش تولید محتوا	

90	0/8	آموزش اشتراک‌گذاری احساسات، ایده‌ها و مصنوعات	گام سوم: تولید-مصرف
90	0/8	آموزش قابلیت آزمونگری دائم تولیدات	کارکردی
80	0/6	تشویق به مشارکت فعال	
90	0/8	آموزش مهارت‌های اجتماعی	
90	0/8	آشنایی با سلبریتی‌ها و ملاک‌های اعتبار آنان	
90	0/8	توضیح در مورد تشخیص تقلب‌ها و فریبکاری‌ها	گام چهارم: تولید مصرف انتقادی
90	0/8	آموزش در مورد پدیده قلدری سایبری و مواجهه با آن	
90	0/8	آموزش قضاوت در مورد تبلیغات	
80	0/6	ارائه ایده‌های اصیل	
90	0/8	ارائه توصیه‌هایی برای میزان استفاده از رسانه‌های مختلف	
90	0/8	گفت و گو محور	راهبردهای یادگیری-یاددهی
90	0/8	مشارکتی/تعاملی	
80	0/6	همدلانه	
90	0/8	ارزیابی اولیه از سواد رسانه‌ای والدین	ارزشیابی
90	0/8	ارزیابی سواد رسانه‌ای کودکان پس از ارائه برنامه	
90	0/8	گروه‌بندی بر اساس والد-کودک	گروه‌بندی
90	0/8	کتاب‌های داستان (الکترونیکی) مبتنی بر سواد رسانه‌ای	منابع و امکانات
80	0/6	فیلم‌های مبتنی بر سواد رسانه‌ای	
80	0/6	چهار جلسه دو ساعته	زمان
80	0/6	مدارس	مکان

و توافق کلی تخصصی نیز برای این برنامه درسی برابر با 0/926 بود که نمایانگر اعتبار مطلوب الگوی بازنگری روش‌های تدریس درس زیست‌شناسی با تأکید بر یادگیری عمیق است.

بحث

هدف از این پژوهش طراحی و اعتباریابی برنامه درسی سواد رسانه‌ای دانش‌آموز دوره ابتدایی ویژه والدین بود. طبق نتایج، این برنامه درسی با هدف کلی و نهایی ارتقاء

بر اساس نتایج جدول 3، تمامی مؤلفه‌ها تأیید شد و ریزشی وجود نداشت ($CVR > 0/04$) که این موضوع بیانگر کفایت تحلیل انجام شده و عناصر استخراج شده است. بر اساس نظر متخصصین از نظر تطابق محتوایی مؤلفه‌های اصلی با برنامه درسی تدوین شده، دارای توافق تخصصی (توافق همگرا) برابر با 0/92 و از نظر تناسب محتوایی مؤلفه‌های فرعی با مؤلفه‌های اصلی، دارای توافق تخصصی (توافق همگرا) برابر با 0/96 و از نظر ارزیابی کلی، دارای توافق تخصصی (توافق همگرا) برابر با 0/90

رسانه‌ای تجهیز گردند. این توانایی‌ها شامل شناخت و درک انتقادی، تجزیه و تحلیل، ارزشیابی، گروه‌بندی، استقراء، قیاس، ترکیب و خلاصه‌سازی است. این قابلیت‌ها پیش از این در مطالعات Taji & Dibai Saber (2023)، Ansari Et al (2020)، Taherpour & Saei Et al (2019)، Karami (2019)، Korepez Ojagh (2018)، Maqsoodi & Vahed (2017)، Taghizadeh (2016)، Niazi (2016)، Niazi Et al (2015) و Kahne & Bowyer (2019) و Sekarasih Et al (2018) نیز مورد تأکید بودند. این برنامه درسی، با توانمندی مادران در این مهارت‌ها، درک نحوه عملکرد رسانه‌ها و چگونگی منطقی بودن آنها، شناخت ماهیت و تعیین اهداف تولید پیام‌های رسانه‌ای و بررسی آثار و تکنیک‌های رسانه‌های مختلف را افزایش می‌دهد. به عبارتی پرورش این مهارت‌ها موجب می‌شود تا والدین به‌طور فعالانه برای قرار گرفتن در معرض رسانه‌ها، از این قابلیت‌ها استفاده کنند تا پیام‌هایی که رسانه‌ها ارائه می‌دهند را بهتر انتخاب، تحلیل و تفسیر نمایند (Potter, 2019) و در نتیجه در آموزش این مهارت‌ها به فرزندان خود نیز توانا گردند.

همچنین والدین باید بتوانند محتوای رسانه‌ای را به‌صورت مطلوب تولید کنند تا در تولید محتوای فرزندان خود نظارت درستی داشته باشند. والدین باید بتوانند از رسانه‌ها به‌صورت مفید بهره ببرند، میزان صحیح استفاده از رسانه‌ها را بدانند و بتوانند به‌شکلی انتقادی با محتوای رسانه‌ها مقابله کند. از طرفی آموزش مهارت‌های ارتباطی به والدین نه تنها موجب بهبود تعاملات والد-فرزند می‌شود بلکه ارائه بازخورد مطلوب در روند آموزش رسانه‌ای به کودکان و پرورش این مهارت‌ها در فرزندان‌شان را به همراه دارد. به همین دلیل است که همسو با نتایج مطالعه حاضر، تقویت مهارت‌های ارتباطی کودکان در آموزش رسانه‌ای مورد توجه تحقیقات گسترده‌ای بوده است (Dehghan Shad & Khaniki Et al, Mahmoudi Kokandeh, 2013; Farzad, 2023; Kiarsi & Kiarsi, 2016; 2015

سطح سواد رسانه‌ای در دانش‌آموزان دوره ابتدایی به‌واسطه ارتقاء سواد رسانه‌ای والدین در ابعاد شناختی، نگرشی و مهارتی و مجهز نمودن والدین به الگوی آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان بود. این هدف‌بندی بر اساس سند چشم‌انداز 1404 (Asadi, 2019) و توجه به والدین به‌عنوان منبع اصلی آموزش سواد رسانه‌ای به دانش‌آموزان (Hipeli, 2019; Metwally Ramadan, 2022) صورت گرفت. مطالعات پیشین نیز بر هدف قرار دادن والدین در راستای افزایش سواد رسانه‌ای کودکان تأکید کرده بودند (Metwally Ramadan, 2022; Mendoza, 2019; Notley & Dezuanni, 2019). در این زمینه Karami (2019) معتقد بود اهداف سواد رسانه‌ای می‌بایست بر اساس ابعاد شناختی (تجزیه تحلیل پیام)، نگرشی (انتخاب رسانه مناسب برای برقراری ارتباط) و مهارتی (تولید پیام به شکل‌های مختلف) صورت‌بندی شود. Sekarasih Et al (2016) نیز اصلاح نگرش به سمت نگرش انتقادی را از اهداف آموزش سواد رسانه‌ای دانستند. Hosseini Pakdehi & Shabiri (2016) هم در هدف‌گذاری سواد رسانه‌ای، بر دانش و مهارت تأکید نمودند.

در راستای دستیابی به این اهداف، محتوای برنامه درسی در دو بخش کلی راهکارهای ارتقاء سواد رسانه‌ای در والدین و مجهز شدن به راهبردهای آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان تنظیم شد. در راستای افزایش سواد رسانه‌ای در والدین، در اولین گام لازم است تا با انواع رسانه آشنا شده و درک درستی از اثرات مثبت و منفی آنها کسب کنند. این شناخت به والدین کمک می‌کند تا والدین بتوانند رسانه کاربردی را با در نظر گرفتن مزایا و معایب آن در حد اعتدال به کار برند. در این زمینه Ansari Et al (2021) نیز معتقد بودند که آشنایی با رسانه‌ها و اثرات آنها از ویژگی‌های اصلی برنامه درسی سواد رسانه‌ای برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی است. در گام بعدی می‌بایست مهارت‌های رسانه‌ای در والدین پرورش یابد؛ چراکه به‌منظور آموزش مطلوب سواد رسانه‌ای به کودکان، ابتدا لازم است والدین با مهارت‌های

مرتبط است. تفکری که با تعهد و احساس مسئولیت همراه است و سبب پیوند فکر می‌شود (Sharp, 2014) و در جهت فهم بهتر دنیای شناختی و هیجانی دیگران حرکت می‌کند و باعث افزایش انگیزه و مشارکت فعال در دریافت پیام می‌شود (Ansari Et al, 2019).

آموزش مصرف انتقادی با هدف ارتقاء مهارت تحلیل، تفسیر و برآورد پیامدهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی محتوای رسانه‌ای انجام می‌شود. بر این اساس زمانی دانش‌آموزان توانایی انتخاب محتوا را می‌آموزد که استفاده منتقدانه را فراگیرند، به این معنا که با در نظر گرفتن شرایط ایدئولوژیکی، ارزش‌های اجتماعی و ویژگی‌های قدرت، به شکلی مداوم خود را در موقعیت نقد و پرسشگری از رسانه قرار دهد. این سطح از سواد رسانه‌ای شامل تجزیه و تحلیل، ترکیب و ارزیابی است. شاخص تجزیه و تحلیل به توانایی دانش‌آموزان برای ساختار شکنی پیام‌های رسانه‌ای بر حسب مؤلفان، قالب‌ها، مخاطبان، و اهداف اشاره دارد. این شاخص شناخت پیام‌های رسانه‌ای را ذهنی (خنثی پنداشتن پیام‌ها برای شخص) در نظر می‌گیرد. شاخص ترکیب در برگزیده قابلیت نمونه‌گیری، باز ترکیب و مقایسه محتوای رسانه‌ای منابع مختلف می‌باشد. در رأس شاخص‌های تحلیل و ترکیب، ارزیابی قرار دارد که شامل توانایی بررسی قابلیت اعتماد و اعتبار محتوای رسانه است (Ansari Et al, 2019). گذراندن این مرحله باعث می‌شود تا دانش‌آموزان مهارت‌های فراشناخت و حل‌مسأله را بیاموزند تا بتوانند تفکر منظم‌تری را برای پرداختن منتقدانه به پیام‌های دستکاری شده کسب نمایند و به اطلاعات درست و به دور از سوءگیری دست پیدا کنند. ارزش‌ها و اخلاقیات نیز پیش‌نیازی برای این مرحله است و به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با تأکید بر دستوالعمل ارزشی و اخلاقی، به تجزیه و تحلیل، ترکیب و ارزیابی بپردازد.

آموزش تولید-مصرف کارکردی شامل مهارت تولید محتوا، قابلیت اشتراک‌گذاری، آموزش قابلیت بازنمایی و قابلیت آزمونگری دائم تولیدات است. تولید محتوا به

(Celik Et al, 2021; Ramsey, 2017). آشنایی با پدیده‌هایی نظیر قلدری و قلدری سایبری و همچنین اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی، اعتیاد به بازی و گوشی موبایل و شیوه مواجهه با آن نه تنها در افزایش دانش رسانه‌ای والدین تأثیر دارد؛ بلکه موجب شناسایی دقیق این پدیده‌ها و تشخیص بهنگام آنها در فرزندان خود خواهد شد. در مطالعات گذشته نیز بر این مسأله تأکید شده بود (Brooks, 2023; O'Rourke & Miller, 2022).

الگوی آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان در خانه در چهار گام به والدین ارائه شد. تجهیز نمودن والدین به این الگو موجب از بین بردن تردیدهای آنان در برخورد با فرزندان خود در مواجهه با رسانه‌ها می‌شود. آموزش مصرف کارکردی، آموزش مصرف انتقادی، آموزش تولید-مصرف کارکردی و آموزش تولید-مصرف انتقادی چهار گام این الگو است که در مطالعات گذشته نیز مورد اشاره بوده است (Ansari Eidi Najafabadi Et al, 2022; Et al, 2021). در توضیح هر مرحله باید بیان نمود آموزش مصرف کارکردی به‌منظور دستیابی به سواد رسانه‌ای مصرفی ارائه می‌گردد. سواد رسانه‌ای مصرفی، اولین سطح از سواد رسانه‌ای در نظر گرفته می‌شود و به قابلیت فهم و نحوه دسترسی و استفاده از رسانه‌ها با سطوح مختلف اشاره دارد (Ansari Et al, 2019). این سطح از سواد رسانه‌ای از طریق شاخص‌های مهارت مصرف و درک شناخته می‌شود. در اولین گام دانش‌آموزان می‌بایست بیاموزند چگونه به رسانه‌ها دسترسی داشته باشند و از آنها استفاده کنند و بر اساس استنتاج معانی و یادگیری توانایی فنی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، میزان دسترسی و چگونگی استفاده خود را آگاهانه به دست بگیرند. کودکان با مهارت مصرف، می‌دانند چگونه از رایانه و موتورهای جستجوگر اینترنتی برای یافتن اطلاعات در شکل‌های مختلف رسانه‌ای استفاده نماید و قادر هستند ایده‌ها و نظرات سایرین را دریافت و تفسیر نماید. این سطح از سواد رسانه‌ای، با بعد عاطفی و مؤلفه‌های همدلی و فعالیت در تفکر مراقبتی

که هرچند افزایش سواد رسانه‌ای والدین و مجهز شدن به الگوی آموزشی سواد رسانه‌ای اثرات بسیاری بر تربیت رسانه‌ای فرزندان خواهد داشت اما ممکن است در مواردی والدین به دلیل هوشیهر پایین و یا تحصیلات کم، اهداف برنامه‌دستی را به‌خوبی پیگیری نکنند و این توصیه‌ها برای این گروه می‌تواند راهگشا باشد.

روش یادگیری-یاددهی در این برنامه درسی می‌بایست گفت‌وگو محور، مشارکتی/تعاملی و همدلانه باشد که در مطالعات گذشته نیز توصیه شده بود (Sekarasih, Ojagh, 2016; Khaniki Et al, 2015; Et al, 2018). این شیوه‌های آموزشی نتیجه حاصل از آموزش سواد رسانه‌ای را فراتر از بازتولید فرهنگی برده و به تغییر و غنا بخشیدن به فرهنگ می‌انجامد. ارزیابی اطلاعات قبلی والدین نسبت به محتوای رسانه‌ای نیز در ارزیابی اولیه این برنامه درسی توصیه شده است؛ پیش از این Taherpour & Korepez (2019) نشان دادند دانش و اطلاعات قبلی فرد از جمله موضوعاتی است که باید در تدریس سواد رسانه‌ای مورد توجه قرار گیرد و در ارتقای سطح سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان دوره ابتدایی، می‌بایست به محیط اجتماعی و زمینه خانوادگی آنان توجه نمود. ارزیابی سواد رسانه‌ای کودکان پس از ارائه این برنامه درسی نیز کمک می‌کند تا میزان دستیابی به اهداف تعیین‌شده ارزیابی و اصلاحات آموزشی مورد نیاز در این برنامه اعمال گردد. گروه‌بندی در این برنامه درسی تنها در مرحله ارزیابی و بر اساس والد-کودک صورت می‌پذیرد (Brooks, 2023; O'Rourke & Miller, 2022). در این برنامه درسی، باید فیلم و کتاب‌های داستان مبتنی بر سواد رسانه‌ای در اختیار والدین قرار می‌گیرد تا بتوانند به‌صورت عینی آموزش‌هایی را به فرزندانشان ارائه دهند. در این زمینه Kim (2017) معتقد است که کتاب‌های داستان مبتنی بر آموزش سواد رسانه‌ای می‌توانند موجب پرورش تفکر و مهارت انتقادی شوند. همچنین لازم است تا این برنامه درسی در یک نیم‌سال و در مدارس دوره ابتدایی برای تمامی والدین ارائه شود.

قابلیت فنی و شخصی افراد برای به اشتراک گذاشتن احساسات شخصی، ایده‌ها و مصنوعات دیجیتالی با سایرین اشاره دارد. این سطح در برگیرنده تفکر مراقبتی، تفکر خلاق و کل‌نگری است. دانش‌آموزان در این سطح از سواد رسانه‌ای می‌بایست توانایی ترکیب و یا بازآرایی قطعه‌های صوتی و تصویری در قالب رسانه دیجیتال را داشته باشند و بیاموزند که دائماً فرضیه‌ها و تولیدات خود را مورد بررسی قرار دهند. در آخرین سطح از سواد رسانه‌ای، علاوه بر اینکه بر ارائه ایده‌ها و باورها، مشارکت فعال در مذاکرات و تولید پیام اهمیت دارد که مبتنی بر تفسیر متنی فرد از محتوای رسانه است. دانش‌آموزان در این سطح باید بیاموزند مشارکتی منتقدانه و تعاملی در رسانه داشته باشند و به این دلیل می‌بایست هوش جمعی و مهارت‌های اجتماعی در آنان توسعه یابد. با تقویت این قابلیت‌ها، دانش‌آموزان می‌توانند تقلب‌ها و فریبکاری‌ها را از واقعیت تشخیص دهند، نظرات و دیدگاه‌های دیگران را بهبود ببخشند، با دیگران به بحث و تبادل نظر بپردازند و به ارزش‌ها و ایدئولوژی‌های مخالف خود احترام بگذارند. برخورداری از این سطح از سواد رسانه‌ای مستلزم پرورش تفکر مراقبتی، انتقادی و خلاق است چراکه دانش‌آموز با استفاده از تفکر مراقبتی، مشتاقانه در بحث‌ها و گفت‌وگوها شرکت می‌کند، به‌واسطه تفکر انتقادی به پرسشگری در مورد ایده‌ها و نظرات می‌پردازد و با دستیابی به اطلاعات درست، مناسب و فاقد سوءگیری و به‌وسیله تفکر خلاق، می‌تواند به راه‌حل‌ها و فرضیه‌های بدیع و با اصالت برای حل مشکلات موجود، دست یابد. این مراحل حاصل جمع‌بندی و ترکیب نتایج مطالعات گذشته بود (برای مثال Ansari, Abedi Et al, 2019; Et al, 2019; Taherpour & Korepez, 2019; Ramsey, 2017; Sekarasih Et al, 2018; Tully & Vraga, 2017).

در نهایت با ارائه توصیه‌هایی روشن و ملموس برای میزان استفاده از رسانه‌های مختلف، می‌توان والدین را در پرورش هرچه بهتر سواد رسانه‌ای کودکان یاری نمود. این بعد به این منظور در این برنامه درسی گنجانده شده است

- 239-252. <https://doi.org/10.1080/10810730.2021.1899345>.
- Bahadorikhosroshahi, J & Bargi, I. (2018). The role of Media literacy for parents and social identity with media consumption students. *New Media Studies*, 4(14), 290-316. <https://doi.org/10.22054/nms.2018.20409.187> (Persian).
- Barrett-Maitland, N & Lynch, J. (2020). Social Media, Ethics and the Privacy Paradox. *Security, and Liability*, 1-14. DOI:10.5772/intechopen.90906
- Bozzola, E., Spina, G., Agostiniani, R., Barni, S., Russo, R., Scarpato, E., Di Mauro, A., Di Stefano, A.V., Caruso, C., Corsello, G., (2022). The Use of social media in Children and Adolescents: Scoping Review on the Potential Risks. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 19: 9960. <https://doi.org/10.3390/ijerph19169960>
- Brooks, J.E. (2023). Passive Education, education, Passive Users: A Research Users: A Research-Informed Ch-Informed Elementary Elementary Curriculum for Media Literacy Curriculum for Media Literacy, Surveillance, and alliance, and Technology Engagement. *Communication Honors Theses*, 27. https://digitalcommons.trinity.edu/comm_honors/27?utm_source=digitalcommons.trinity.edu%2Fcomm_honors%2F27&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Buckingham, D. (2021). *Media Education*. Translated by Hossein Sarafraz. Tehran: Imam Sadiq University (AS). (Persian).
- Budzinski, O., Gaenssle, S., Lindstädt-Dreusicke, N. (2021). The battle of YouTube, TV and Netflix: an empirical analysis of competition in audiovisual media markets. *SN Bus Econ*, 1:116. <https://doi.org/10.1007/s43546-021-00122-0>
- Celik, I., Muukkonen, H & Dogan, S. (2021). A model for understanding new media literacy: Epistemological beliefs and social media use. *Science Research*, 43(2): 11-25. DOI:10.1016/j.lisr.2021.101125
- Chelysheva, I. (2019). Articles and Statements با توجه به آنکه برنامه درسی سواد رسانه‌ای طراحی شده، ویژه والدین دارای دانش‌آموز دوره ابتدایی است، بنابراین تعمیم یافته‌های پژوهش به سایر مقاطع تحصیلی با محدودیت‌هایی مواجه است. بنابراین به محققان حوزه روانشناسی و علوم تربیتی، انجام پژوهشی در راستای طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای والدین در مقاطع دیگر تحصیلی پیشنهاد می‌شود.
- منابع**
- Abedi, R., Nili Ahmedabadi, M., Taghi Yare, F., Aliabadi, Kh & Pourrostaie Ardakani, S. (2019). Effectiveness of personalized learning method based on cognitive styles on media literacy. *Communication Research*, 27(102): 171-189. <https://doi.org/10.22082/cr.2020.130766.2054> (Persian).
- Alexander, B., Adams Becker, S & Cummins, M. (2016). *Digital Literacy: An NMC Horizon Project Strategic Brief*. Austin, TX: The New Media Consortium. <https://eric.ed.gov/?id=ED593900>
- Ansari, S., Saraji, F., & Yousefzadeh M. (2019). Clarifying the model of media literacy education for second year elementary school students based on the principles of FABK. *Thinking and the Child*, 11(1), 1-26 <https://doi.org/10.30465/FABAK.2020.5548> (Persian).
- Ansari, S., Saraji, F., & Yousefzadeh M. (2022). Features of media literacy teaching curriculum in the second year of elementary school. *Scientific Journal of Educational Technology*, 17(1), 103-120. https://jte.sru.ac.ir/article_1823.html (Persian).
- Asadi, N. (2019). Examining the methods of parental intervention in children's use of media. *Media scientific quarterly*, 31 (3):83-110. 20.1001.1.10227180.1399.31.3.4.2 (Persian).
- Austin, E. W., Austin, B. W., Willoughby, J. F., Amram, O., Domgaard, S. (2021). How Media Literacy and Science Media Literacy Predicted the Adoption of Protective Behaviors Amidst the COVID-19 Pandemic. *J Health Commun*, 26(4),

- educational sciences and philosophy, Babol. <https://civilica.com/doc/1699279>(Persian).
- Feierabend, S., Plankenhorn, T., & Rathgeb, T. (2016). Familie interaction medien. Untersuchung zur kommunikation und mediennutzung in familien. Medienpädagogischer Forschungsverband [FIM study 2016. Family interaction media". A survey about the communication about media in families and media use]. Stuttgart, Germany: Südwest. https://www.mpfs.de/fileadmin/files/Studien/FIM/2016/FIM_2016_PDF_fuer_Website.pdf
- Goodyear, V.A., & Armour, K.M. (2019). *Young people, social media and health*. London: Routledge. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/28205>
- Hipeli, E. (2019). Media Literacy and Informatics: Parental Prejudice and Expectations Regarding a New School Discipline. *Journal of Media Literacy Education*, 11(2): 189 - 202 DOI: 10.23860/JMLE-2019-11-2-11
- Hosseini, B., Gooderzi, A., Keshavarz, S & Noorani, Z. (2021). Comparative study and design of the conceptual model of media literacy based on the transformational documents of Iran's education. *Applied issues of Islamic education and training*, 6 (2): 133-164 <http://qaiie.ir/article-1-629-en.html> (Persian).
- Hosseini Pakdehi, A & Shabiri, H. (2016). Teaching media literacy in cyberspace. *New Media Studies Quarterly*, 3(9): 31-75. <https://doi.org/10.22054/cs.2017.9241.25> (Persian).
- Jafari, A. (2017). Comparative study of media literacy of students and their parents based on Potter's classification (case study: Ardabil city). *Educational Technologies in Learning*, 4(14), 1-21 <https://doi.org/10.22054/jti.2020.43733.1270> (Persian).
- Jennifer, J.H. (2014). *Critical Media Literacy: A Curriculum for Middle School English Teachers*. M.A. Thesis in University of San Francisco. <https://repository.usfca.edu/capstone/> 89
- Media Literacy Education. *International Journal of Media and Information Literacy*, 4(1): 3-10 DOI: 10.13187/ijmil.2019.1.3
- Dehghan Shad, H & Mahmoudi Kokandeh, M. (2013). Study on the necessity of media literacy training for children and teenagers from the perspective of Tehran education experts. *Journal of Media Studies*, 7(1): 77-90 file:///C:/Users/Vivobook/Downloads/6007113911607.pdf (Persian).
- Delavari, A., Khaniki, H & Shahhosseini, V. (2014). A case study of the implementation of the multimedia literacy lesson plan for fourth grade elementary students. *Media Culture Society*, 4(16): 11-41 20.1001.1.38552322.1395.4.16.1.8 (Persian).
- De Leyn, T., Waeterloos, C., De Wolf, R., Vanhaelewyn, B., Ponnet, K., De Marez, L. (2021). Teenagers' reflections on media literacy initiatives at school and everyday media literacy discourses. *Journal of Children and Media*, 1-19. <http://hdl.handle.net/1854/LU-8717607>
- De Pauw, P., De Wolf, R., Hudders, L., & Cauberghe, V. (2018). From persuasive messages to tactics: Exploring children's knowledge and judgement of new advertising formats. *New Media and Society*, 20(7): 2604-2628. <https://doi.org/10.1177/1461444817728425>
- DeVon, HA., Block, ME., Moyle-Wright, P., Ernst, DM., Hayden, SJ., Lazzara, DJ. (2007). A psychometric toolbox for testing validity and reliability. *Journal of Nursing scholarship*, 39(2): 155-164. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2007.00161.x>
- Eidi Najafabadi, Z., Saadatmand, Z., Keshtiaray, N. (2022). Designing the Curriculum Model of Media Literacy in the Second Grade of Elementary School and Its Validation. *Iranian Journal of Educational Sociology*. 5 (3): 227 - 241. <https://doi20.1001.1.26453460.2022.5.3.17.9> (Persian).
- Farzad, A. (2023). The role of media literacy in primary education. The first international conference of psychology, social sciences,

- media literacy: The City as Classroom textbook. *Curriculum Inquiry*, 20(46): doi.org/10.1080/03626784.2015.1113511
- Mendoza, K. (2019). *Family Strategies for Managing Media in the Home*. The International Encyclopedia of Media Literacy. <https://doi.org/10.1002/9781118978238.ieml0071>
- Metwally Ramadan, R. (2022). The Role of Media Literacy in Shaping Parents' Awareness of Their Children's Usage of Digital Platforms. *The Egyptian Journal of Research and Information*, 80: 1983-2002. https://ejsc.journals.ekb.eg/article_268256.html?lang=en
- Mesce, M., Ragona, A., Cimino, S., & Cerniglia, L. (2022). The impact of media on children during the COVID-19 pandemic: A narrative review. *Heliyon*, 8(12): e12489 DOI:10.1016/j.heliyon.2022.e12489
- Motamedi Mohammadabadi, M.; Nasr Esfahani, A; Zamani, B. and Asadi, A. (2022). Compilation of media literacy curriculum framework in Farhangian University from the perspective of experts. *Theory and Practice in Curriculum*, 10(19): 344-311 magiran.com/p2501039
- Nabipour, A., Rahmani, J & Taghipour, F. (2019). Designing a Media Literacy Curriculum Model for Teacher Training Centers. *Educational Management Research Quarterly*, 12(46): 193-212 <http://iase-idje.ir/article-1-870-en.html> (Persian).
- Niazi, L. (2015). The effect of the media literacy training program based on information and communication technology on the level of awareness and critical thinking of students of the second year of elementary school in Tehran. *New Media Studies*, 2(7): 119-156 <https://doi.org/10.22054/cs.2017.18039.147> (Persian).
- Niazi, L., Zarei Zawarki, I & Aliabadi, Kh. (2015). The effect of technology-based media literacy education on students' awareness. *New Media Studies*, 2(7): 119-156 <https://doi.org/10.22054/cs.2017.18039.147> (Persian)
- Notley, T., & Dezuanni, M. (2019). Toolkit: Analysing the Inclusion and Representation of
- Kahne, J & Bowyer, B. (2019). Can media literacy education increase digital engagement in politics? *Learning, Media and Technology*, 44 (2): 211-224. <https://doi.org/10.1080/17439884.2019.1601108>
- Karami, M. (2019). Media Literacy Curriculum and Education: From Separate Course to Holistic Learning Environment. *Curriculum and social issues*, 1-12 <https://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1080896.pdf> (Persian).
- Khaniki, H., Shah Hosseini, V & Nourirad, F. (2015). Explaining the teaching model of media literacy in the education system. *Media*, 1(102): 50-75. <https://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1080896.pdf> (Persian).
- Kiarsi, S & Kiarsi, A. (2016). Examination of the position of critical media literacy in Iran's education system. *New Advances in Behavioral Sciences*, 2(11): 17-37 magiran.com/p1747789 (Persian).
- Kim, J.S. (2018). Korean bilingual children's conversations about gender in online books: a case study of critical media literacy in the United States. *Journal of Children and Media*, 11(2): 198-213. DOI:10.1080/17482798.2017.1297246
- Mahmoudi, S., Rastegar, A & Imanifar, H. (2018). Investigating the harms and challenges of teaching media literacy in schools. *Media Culture Society*, 8(33): 83-100 20.1001.1.38552322.1398.8.33.6.1 (Persian).
- Mahmoudi, S. (2017). Evaluation of the curriculum of the first and second primary and secondary courses based on attention to the components of media literacy. *Media Culture Society*, 7(28): 95-112. 20.1001.1.38552322.1397.7.28.5.3 (Persian).
- Maqsoodi, M & Vahed, Z. (2017). Introducing a cognitive framework for designing and measuring the effectiveness of interventions to improve social media literacy skills. *Media Science Quarterly*, 29(1): 5-27 20.1001.1.10227180.1397.29.1.1.1 (Persian).
- Mason, L. (2016). McLuhan's challenge to critical

- 209-236. <http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-۱-۱۰۴۷-fa.html>
- Sanders, B. (2014). An economic agenda for America: 12 steps forward. HuffPost, 1 December. Available at https://m.huffpost.com/us/entry/us_6249022?fbclid=IwAR0wSQNGrz0Ogu5Bk8Rxh2b9wrB1Voe4_QSS5aeUA1XffNk5oF5F0G88ubQ
- Sarwatay, D., Raman, U & Ramasubramanian, S. (2021). Media Literacy, Social Connectedness, and Digital Citizenship in India: Mapping Stakeholders on How Parents and Young People Navigate a Social World. *Front. Hum. Dyn* 3:601239. doi:10.3389/fhumd. 2021. 601239
- Sakakihara, A., Haga, C & Osaki, Y. (2019). Association Between Mothers' Problematic Internet Use and the Thinness of Their Children. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 22(9), 578-587. <https://doi.org/10.1089/cyber.2018.0685>.
- Sakakihara, A., Haga, C., Kinjo, A & Osaki, Y. (2019). Association between mothers' problematic Internet use and maternal recognition of child abuse. *Child Abuse & Neglect*, 96, 10408 <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104086>
- Sharifi, M & Kerami Namivandi, S. (2017). Investigating the dimensions of media and information literacy education in the formal and public education system of the country. *Religion and Communication*, 25(2): 111-140 doi:10.30497/rc.2019.2358 (Persian).
- Sharp, A. M. (2014). The Other Dimension of Caring Thinking (with a new commentary by Phillip Cam. *Journal of Philosophi in School*, 1(1), 15-21. <https://doi.org/10.21913/JPS.v1i1.989>.
- Taghizadeh, A. (2016). Effectiveness of media literacy training on students in Kerman. *Communication Research*, 24(4): 153-174. <https://doi.org/10.22082/cr.2017.58455.1273> (Persian).
- Taghizadeh, A & Asgharkia, A. (2013). Assessment of media literacy training program in schools. *Culture-Communication Studies*, 26: 79-104
- Young People in the News Media. Retrieved from <https://cloudstor.aarnet.edu.au/plus/s/vgbktboYq1JMIDX>.
- Notley, T. (2018). Advancing children's news media literacy: learning from the practices and experiences of young Australians. *Media, Culture & Society*, 41(5): 689-707 <https://doi.org/10.1177/0163443718813470>
- Ojagh, Z. (2016). Teaching media literacy to children: introducing content indicators of media literacy education in elementary school. *Cultural studies and communication*, 14 (53): 221-247 https://www.jcsc.ir/article_34573.html (Persian).
- O'Rourke, V., & Miller, S. (2022). Improving children's wellbeing through media literacy education: An Irish study. *Journal of Media Literacy Education*, 14(1): 94-107. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2022-14-1-7>
- Rahimi, R., Soltanifar, M., Rozegari, A., Azizabadi Farahani, F & Nasiri, B. (2020). Designing a special media literacy curriculum for elementary school. *Education Quarterly*, 4(148): 7-30 <http://dorl.net/dor/20.1001.1.10174133.1400.37.4.1.8> (Persian).
- Potter, J. (2019). *Seven Media Literacy Skills*. University of California, Santa Barbara, USA. <https://www.amazon.com/Seven-Skills-Media-Literacy-Potter/dp/1544378564>
- Ramsey, E. (2017). The Basic Course in Communication, Media Literacy, and the College Curriculum. *Journal of Media Literacy Education*, 9(1): 116-128. <https://digitalcommons.uri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1269&context=jmle>
- Saei, M., Azadi, M & Al Barzi Dawati, H. (2018). Fundamentals of designing a media literacy system to deal with fake news. *Communication Research*, 26(100): 235-267 <https://doi.org/10.22082/cr.2019.111743.1893> (Persian).
- Salarian, A, Salehi Amiri, R., Soltanifar, M., Qayyumi, A. & Abtahi, A. (2018). Investigating how to teach media literacy for first graders. *Social-Cultural Development Studies*, 8 (3),

- Media Studies and Research Center. (Persian).
- Torkzadeh, J., Mazrouqi, R., Mohammadi, M., Ahmadi, H & Jokar, N. (2018). Development of media literacy education curriculum in line with the development of social security: a qualitative study. *A new approach in educational management*, 10(2), 113-132 <https://doi.org/10.22070/tlr.2021.10455.0> (Persian).
- Tran-Duong, Q. (2023). The effect of media literacy on effective learning outcomes in online learning. *Educ Inf Technol*, 28(3), 3605-3624 <https://doi:10.1007/s10639-022-11313-z>
- Tully, M., & Vraga, E. K. (2017). Effectiveness of a news media literacy advertisement in partisan versus nonpartisan online media contexts. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 61: 144–162. <https://doi.org/10.1080/08838151.2016.1273923>
- Vaezzadeh, R., & Akbarnetaj, S. (2021). examining the role of mothers' media literacy (literate) on children's upbringing, 6th National Conference on New Approaches in Education and Research, Mahmoudabad, <https://civilica.com/doc/1391361>
- 20.1001.1.20088760.1393.15.26.4.6 (Persian).
- Taherpour, F & Korepez, S. (2019). *Teaching media literacy and critical thinking in education (nature, dimensions and models)*. The second national conference on new findings of teaching-learning in elementary school, Bandar Abbas <https://civilica.com/doc/1115603/> (Persian).
- Taji, H., & Dibai Saber, M. (2023). Identifying the components of media literacy education and analyzing its place in the upstream documents of Iranian education. *Educational Innovations Quarterly*, 22(1), 7-30. <https://doi:10.22034/JEI.2023.316172.2181> (Persian).
- Taslimi, M & Kalateh Aghamohammadi, A. (2014). Redesigning the media policy making mechanism influenced by the approach of promoting media literacy (case study: Broadcasting Organization of the Islamic Republic of Iran). *Iranian Cultural Research*, 8(3), 1-28 <https://doi.org/10.7508/ijcr.2015.30.001> (Persian).
- Toloui, A. (2011). *Media Literacy: An introduction to the way of learning and assessment*. Tehran: